

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 10010/2023
28.02.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Бранка Станића, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ, ВВ и мал. ГГ, чији је заступник мајка ДД, сви из ..., чији је заједнички пуномоћник Зоран Јанићијевић, адвокат из ..., против тужених Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво – Одељење у Краљеву и Исламске заједнице у Србији, Муфтијство Санџачко, Нови Пазар, ради утврђења права својине, одлучујући о ревизији тужене Републике Србије, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 314/22 од 11.02.2022. године, у седници одржаној дана 28.02.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 314/22 од 11.02.2022. године и исправљена пресуда Вишег суда у Новом Пазару П 12/20 од 23.11.2021. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 314/22 од 11.02.2022. године, одбијене су као неосноване жалбе тужене Републике Србије и потврђена је пресуда Вишег суда у Новом Пазару П 12/20 од 23.11.2021. године исправљена решењем истог суда П 12/20 од 29.12.2021. године у односу на став први и трећи изреке.

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару П 12/20 од 23.11.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено према туженој Републици Србији да су тужиоци власници непокретности кат. парцеле бр. .. по култури „земљиште под зградом – објектом“ површине 2,31 ари и „градско грађевинско земљиште“ површине 7,24 ара уписане на име тужене као државна својина и то тужиоци АА и ББ са уделима од по 238/724, а остала два тужиоца са уделима од по 119/724, што је тужена Република Србија дужна признати и трпети промене поседовног стања код надлежне РГЗ – Службе за катастар непокретности у Новом Пазару. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилаца у односу на туженог Исламска заједница у Србији, Муфтијство Санџачко. Ставом трећим изреке, тужена Република Србија је обавезана да тужиоцима на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 334.600,00 динара. Решењем о исправци истог суда од 29.12.2021. године, извршена је исправка првостепене пресуде у односу на ставове први и трећи изреке, додавањем јединственог броја корисника јавних средстава.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена Република Србија је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11...10/23), Врховни суд је нашао да је ревизија основана.

Доношењем побијане пресуде учињена је битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, правни претходник тужилаца сада пок. ЂЂ, био је власник земљишта и зграде на кат. парцели број .. КО Нови Пазар и то право му је било уписано у поседовном листу број .. КО Нови Пазар. Решењем Одељења за финансије Народног одбора Општине Нови Пазар од 16.01.1960. године, утврђено је да се национализују сва изграђена и неизграђена грађевинска земљишта која се налазе у ужем грађевинском реону Новог Пазара, а између осталог и кат. парцела бр. .. власништво ЂЂ, површине 728 м2, која се води у поседовном листу бр. .. КО Нови Пазар. Израдом катастра непокретности за КО Нови Пазар крајем 2011. године, од ове кат. парцеле настала је катастарска парцела нове ознаке број .. сада уписана у ЛН .. КО Нови Пазар. На основу налаза и мишљења судског вештака утврђено је да је ова катастарска парцела настала од делова старих катастарских парцела број ..., .. и .. . Идентификована је као земљиште под зградом, укупне површине 7,24 ари и уписана је као својина Републике Србије са правом коришћења Музеја „Рас“, Нови Пазар са уделом од 714/724 и Исламске заједнице у Србији, Муфтијство Санџачко са уделом од 10/724. Идентификацијом нове катастарске парцеле број .. и објеката на истој, упоређујући је са старом катастарском парцелом број ..., утврђено је да је објекат број 1 - Музеј идентичан старом објекту, да су локал и помоћни објекат број 2 порушени а да је помоћни објекат број 3, саграђен после 1952. године и да зато није приказан на скици премера из те године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је у односу на тужену Републику Србију усвојио тужбени захтев тужилаца за утврђење права власништва на предметној катастарској парцели број ..., по култури земљиште под зградом - објектом и градско грађевинско земљиште укупне површине од 7,24 ари у сразмерним уделима (сразмерно наследним уделима утврђеним из приложених оставинских решења) закључујући да током поступка није доказано да постоји правни основ по којем је правном претходнику тужилаца сада пок. ЂЂ одузето право својине на овој катастарској парцели. Оценио је да поступак национализације у конкретном случају није окончан у складу са одредбом члана 54. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта јер у конкретном случају постоји само (декларативно) решење од 16.01.1960. године и да из тог разлога законски наследници сада пок. ЂЂ имају право власништва на овој катастарској парцели, сразмерно својим наследним уделима. Првостепени суд је одбио тужбени захтев у односу на туженог Исламску заједницу у Србији, Муфтијство Санџачко, због недостатка пасивне легитимације, с обзиром на утврђену чињеницу да је у катастру непокретности овај тужени уписан као носилац права коришћења на предметној катастарској парцели и то у уделу од 10/724 идеалних делова, али не као носилац права својине чије се утврђење права тражи. Другостепени суд је у побијаној пресуди у потпуности прихватио разлоге првостепеног суда, не бавећи се оценом жалбених навода тужене Републике Србије.

Изложено правно становиште нижестепених судова се не може прихватити јер је засновано на погрешној примени материјалног права. Наиме, у конкретном случају је реч о национализованом земљишту одузетом на основу Закона о национализацији

најамних зграда и грађевинског земљишта („Сл. лист ФНРЈ“ бр.52/58) у ком случају се право на враћање имовине, за имовину одузету применом и овог прописа, који је поред осталих прописа био основ одузимања имовине, таксативно наведен у члану 2. став 1. тачка 34. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Сл. гласник РС“, бр.72/2011, 108/2013...95/2018) може остварити само по одредбама овог закона. Овим законом чланом 1. уређују се услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину, која је на територији Републике Србије применом прописа о аграраној реформи, национализацији, секвестрацији, као и других прописа, на основу аката о подржављењу, после 9. марта 1945. године, одузета од физичких и одређених правних лица и пренесена у општеном, државну, друштвену или задружну својину (враћање имовине).

Право на враћање имовине одузете по одредбама између осталог и наведеног Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Сл. лист ФНРЈ“, бр.52/58) и облици остварења овог права (чланови 4. и 5) врши се на начин и у поступку предвиђеном одредбама цитираног Закона о враћању одузете имовине и обештећењу (чланови 40-48) пред надлежним органом - Агенцијом за реституцију и то по правилима управног поступка, за који је обезбеђена заштита подношењем тужбе у управном спору. Из овог разлога се правне последице заштите права на враћање имовине одузете применом прописа о национализацији и права на обештећење тих права не могу остварити у парничном поступку.

Зато ће првостепени суд у поновном поступку извести и оценити писмене доказе који се налазе у списима предмета приложене уз ревидентов предлог за понављање поступка пред првостепеним судом (који је правноснажно одбијен) да би потом оценио да ли у конкретном случају постоји надлежност суда да поступа у овој правној ствари у смислу члана 16. ЗПП-а, имајући у виду материјално правне одредбе Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, с обзиром да Врховни суд нема услова да то учини у ситуацији када наведени писмени докази у проведеном поступку нису изведени нити оцењени.

Како одлука о трошковима поступка зависи од исхода одлуке у овој главној ствари, то је и она укинута.

Из изложених разлога, Врховни суд је на основу чланова 415. и 416. став 2. ЗПП, одлучио као у изреци ове одлуке.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**